

Coronadashboard lessons learned

16 januari 2023

2023 | Voettekst

5.1.2e en 5.1.2e (VWS)

Even voorstellen..

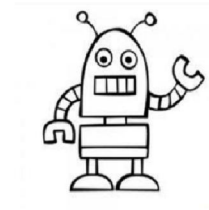

Maatschappelijke waarde toevoegen met data

- Tour guide in kerktorens
- Research Master kwantitatief social sciences
- Product Owner bij ING bank
- Data Innovatie bij Gemeente Amsterdam sinds 2014, oa. Dashboard Eberhard
- Covid-19 data/digitale crisis hulp Ministerie VWS uit ergernis

Nu: MT-lid Programma Directie covid 19 Dashboard Onderzoek Data Ontwerp

-> **Leren wat MIT wil met dashboard, link leggen met data advies + dashboard**

Informatiegericht beleid: 4 disciplines, kerntaken DODO

Onderzoek + Kennis
Kennisknooppunt +
fundament voor beleid

*Vb. P19 RIVM, Gedragsunit, ZonMW,
Evaluatie beleid*

Data
Grondstof kennis +
ad hoc advies

Vb. Gekoppelde data, Oversterfte, Naleving info

Dashboard
Monitoring virus en
toegankelijke zorg

*Epidemiologische monitoring naar
publiek en beleidsadvies cijfers*

Ontwerp
Van beleid naar uitwerking
+ feedback

*Vb. Prikken zonder afspraak,
Dienstverleningstrategie, Leven met corona,*

Vandaag; MIT Dashboard

- > Ervaringen Corona Dashboard
 - Lessons learned
 - Indicatoren
 - Publieke debat
 - Operationeel
- > Leren van elkaar
 - Sparren over indicatoren
 - Mogelijke ideeën van ons
 - Kennis maken

Waar zit je belangrijkste vraag op dit moment?

Coronadashboard

- 1 Coronadashboard in vogelvlucht
- 2 Hoe gebruik je als crisisteam een datadashboard bij een crisis?
- 3 Uitgangspunten, datastromen en -processen en disciplines
- 4 Gebruikersonderzoeken
- 5 De wijsheid van de massa
- 6 Randen opzoeken wat kan
- 7 Lessons learned + hoe verder ontwikkelen en inbedden

NL | EN

Coronadashboard

Samenvatting | Landelijk | Veiligheidsregio's | Gemeenten | Over dit dashboard

De situatie in Nederland

Deze pagina is een samenvatting van 7 t/m 13 november 2022. De meest actuele cijfers vindt u op [landelijk](#).
 Deze pagina is steeds in ontwikkeling. Tips en opmerkingen zijn [welkom](#).

Rol in publiek debat (discourse over corona)

■ Coronathermometer

Druk op samenleving en de zorg
De verwachting voor 8 november tot 22 november 2022.

2 Verhoogd

De invloed op de samenleving en de zorg door de ziekte last van het virus is verhoogd. Vooral kwetsbare mensen lopen meer risico.

De stand is op 8 november gelijk gebleven op 2. De situatie is verbeterd en hierdoor is er binnen de stand een daling.

Bron: RIVM

🔗 Ontwikkeling van het virus

De verspreiding van het virus daalt.

10 miljoen unieke bezoekers in afgelopen 12 maanden

Positieve testen

-21% ↓

Het aantal aan de GGD gemelde personen met een positieve coronatestslag daalde (-21%). Het aantal bij de GGD geteste personen daalde ook (-24%).

Waarde van 7 - 13 november 2022 - Bron: RIVM

Rioolwater

-15% ↓

Het landelijk gemiddelde aantal virusdeeltjes daalde in week 44 (31 oktober - 6 november) met 15%. In de eerste helft van week 45 (7 - 9 november) daalde het verder met 31%.

Waarde van 31 oktober - 6 november 2022 - Bron: RIVM

Virusvarianten

BA.5 is nog steeds de dominante variant in Nederland. Op dit moment nemen omikron subvarianten BQ.1 en BQ.1.1 sterk toe en kunnen dominant worden deze maand. Het kan ook zijn dat meerdere subvarianten naast elkaar blijven bestaan.

Bericht van 15 november 2022 - Bron: RIVM

Nederland

Ontwikkeling van het virus

Virusdeeltjes in rioolwater

- Positieve testen >
- Reproductiegetal >
- Varianten van het coronavirus >
- Sterfte >

Gevolgen voor de zorg

- Ziekenhuisopnames >
- IC-opnames >
- Verpleeghuiszorg >
- Gehandicaptenzorg >
- Thuiswonende 70-plussers >

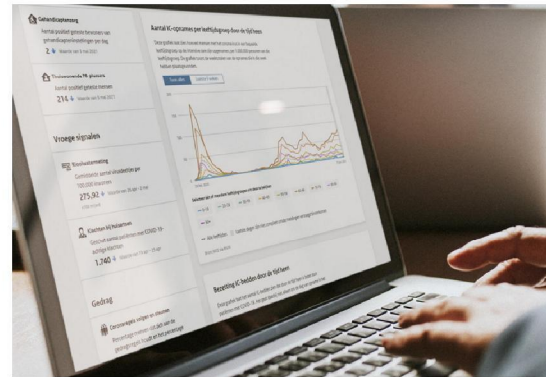
Gemiddeld aantal virusdeeltjes per 100.000 inwoners

1.007

↑ 121 meer dan de vorige waarde
x100 miljard

Dit is het gemiddelde van de laatste metingen van alle rioolwaterzuiveringsinstallaties. Hierbij wordt rekening gehouden met hoeveel inwoners er zijn aangesloten per rioolwaterzuiveringsinstallatie.

Waarde van dinsdag 15 november · Bron: RIVM

Wat kunt u zelf doen

- Vaccinaties >
- Geldende adviezen >
- Gedrag >

Gearchiverde pagina's

- Bron- en contactonderzoek >
- CoronaMelder-app >
- Besmettelijke mensen >
- Klachten bij huisartsen >

- Gevolgen voor de zorg**
- Ziekenhuisopnames >
- IC-opnames >
- Verpleeghuiszorg >
- Gehandicaptenzorg >
- Thuiswonende 70-plussers >
- Wat kunt u zelf doen**
- Vaccinaties >
- Geldende adviezen >
- Gedrag**
- Gearchiverde pagina's**
- Bron- en contactonderzoek >
- CoronaMelder-app >
- Besmettelijke mensen >
- Kiechten bij huisbezoek >

Onderzoek onder de Nederlandse bevolking

Met regelmaat wordt een groep mensen bevestigd over de corona adviezen van de overheid. Hiermee wordt onderzocht of mensen de adviezen volgen en steunen. Deelnemers beantwoorden allemaal dezelfde vragen. Aan elke enquête doet een andere groep mensen mee. Het onderzoek wordt geregeld in opdracht van het RIVM. Het werd tot juli 2022 uitgevoerd door Kantar Public. Vanaf juli 2022 ligt de uitvoering in handen van I&O Research.

Meest recente inzichten

5.079 mensen hebben deelgenomen aan het onderzoek tussen 6 december en 12 december 2022.

'Hoest en nies in je elleboog' is met 61% het advies dat het best wordt opgevolgd.

Het advies dat door de meeste respondenten wordt gesteund is 'Zorg voor voldoende frisse lucht in huis' met 84%.

Gedragsadviezen

Deze tabel toont het percentage van de deelnemers aan het onderzoek, dat aangeeft de adviezen te volgen in het dagelijks leven en het percentage dat aangeeft de adviezen te steunen. Ook is te zien of dit percentage stijgt, daalt of gelijk blijft vergeleken met de vorige meting.

Corona adviezen	Percentage	Vershill met vorige meting*
Hoest en nies in je elleboog >	61% 81%	o gelijk o gelijk
Ga in isolatie bij een positieve test >	61% 81%	o gelijk ↓ lager
Testen bij klachten >	57% 70%	↓ lager ↓ lager
Blijft thuis bij klachten >	45% 61%	↓ lager ↓ lager
Was vaak je handen >	27% 77%	o gelijk o gelijk
Zorg voor voldoende frisse lucht in huis >	20% 84%	↓ lager ↓ lager

* De rechter kolom geeft aan of met minstens 95% zekerheid gezegd kan worden dat er een statistisch beduidend verschil is vergeleken met de vorige meting.

Doel en achtergrond van het Coronadashboard

- > Publiek, bestuurders en beleidsmakers informeren over ontwikkeling van het coronavirus in Nederland en over onderliggende data
- > Communicatiedoelen: transparant, logisch en begrijpelijk beeld van beleid van de Rijksoverheid en ondersteuning van de besluitvorming
- > 1e versie juni 2020; sindsdien stapsgewijs uitgebreid met meer data
- > Bewuste keuze destijds Coronadashboard bij VWS en niet bij RIVM:
 - Normwaarden weergeven hoort bij beleid
 - Eigen analyses snel kunnen doen t.b.v. politieke vragen
 - Communicatie op B1-niveau versus wetenschappelijk

Hoe gebruik je als crisisteam en bestuurder een datadashboard bij een crisis?

- > Transparant zijn over keuzes die worden gemaakt: alleen een dashboard is daarvoor niet genoeg
- > De symbolische waarde van een dashboard
- > Kritische factoren: scherp zijn op:
 - het organiseren van 'de achterkant': IT operatie
 - het straktrekken van definities en het voorkomen van ruis daarbij
 - het 'weten wat je niet weet'

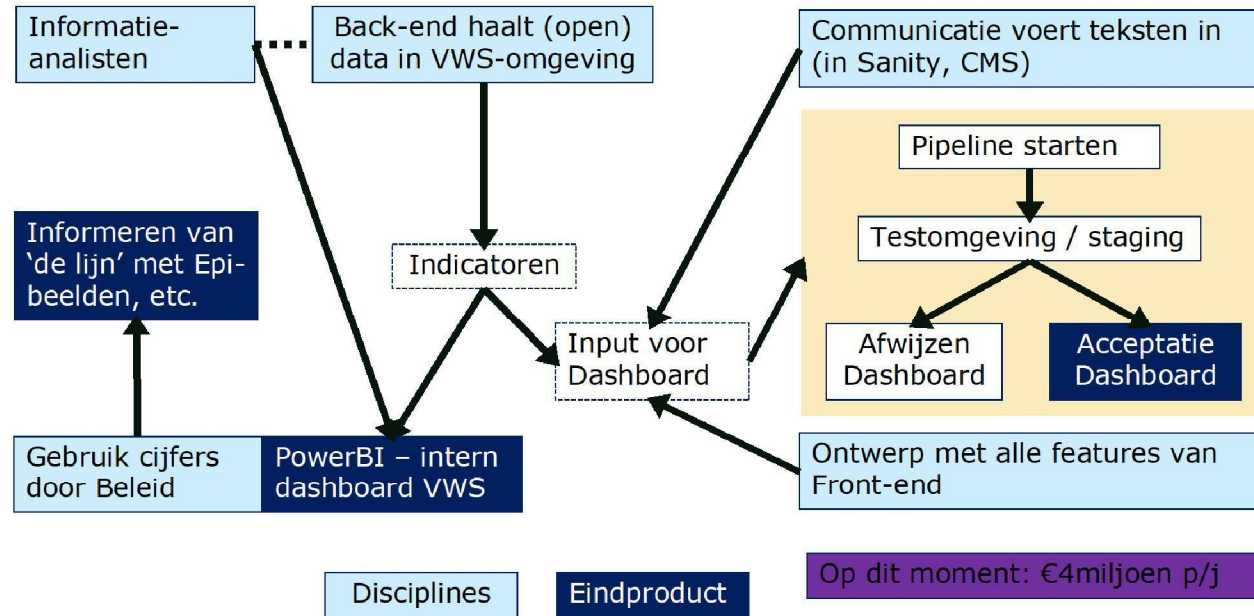

Uitgangspunten

1. Meerdere updates per week (exclusief weekenden en feestdagen)
2. Open source, open data (vanuit RIVM, CBS, LCPS, NICE, GGD'en)
3. Toegankelijk en begrijpelijk Nederlands en Engels (op B1-niveau)
4. Huisstijl en beveiliging volgens Rijksstandaarden
5. Iteratief doorontwikkelen o.b.v. actueel beleid, gebruikersvragen en -onderzoeken en beschikbare data
6. Archief op <https://github.com/minvws/nl-covid19-data-dashboard>
en https://web.archive.org/web/2022000000000*/https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/

Controle over datastromen en -processen

Gebruik van de wijsheid van de massa

- Foutcorrecties met dank aan sociale media en burgerbrieven
- Duiding van de cijfers door journalisten en andere influencers
- Ideeën en wensen van gebruikers + experts

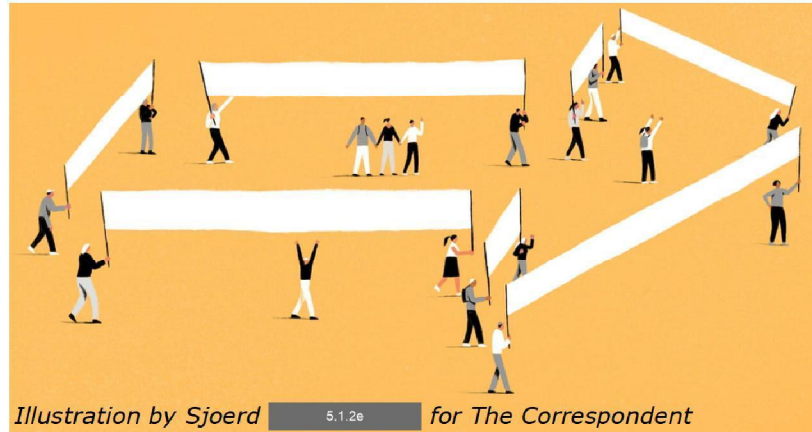

Illustration by Sjoerd 5.1.2e for The Correspondent

Gebruikersonderzoeken Coronadashboard

1. Onderzoeken of onderdelen van het huidige dashboard aansluiten bij de informatiebehoefte van mensen
2. Gebruiken om nieuwe voorstellen en aanvullingen te toetsen
3. Enkele inzichten die in meerdere onderzoeken terugkomen:
 - Burgers vinden het prettig dat de informatie van het Coronadashboard vanuit de overheid komt
 - De informatie die het Coronadashboard biedt, sluit grotendeels aan bij de verwachting van burgers.
 - Goede interpretatie van grafieken en cijfers blijft lastig door 'versnippering' van informatie en variatie in variabelen
 - Burgers missen soms duiding en (persoonlijke) relevantie in de cijfers

Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/01/27/gebruikersonderzoeken-coronadashboard>

Lessons learned

1. Brede communicatierol niet onderschatten (RIVM meer wetenschappelijk)
2. Eigen duiding en analyses data zorgt voor snelle ondersteuning politiek
3. Grote ketenafhankelijkheid (databron, RIVM, binnen DB team, politiek, publiek). Dat georganiseerd hebben is dé succesfactor en niet perse de techniek
4. Continu toetsen of de informatie aan kernboodschap voldoet en kijken naar wat de meest belangrijke data zijn en welke data er dan nog missen om aan de behoefte tegemoet te komen

Het dashboard nu en in de toekomst

- > Van beurskoersen naar wekelijkse duiding
 - Vervolg → afhankelijk van ontwikkeling corona pandemie
- > Landschap / data infrastructuur
 - Datalandschap pandemie, infrastructuur t.b.v. evaluatie + rol wetenschap (bijv. inzicht in oorzaken van de oversterfte, samen met het CBS)
- > Bredere impact van corona / bestuursadvies mbv. data
 - op de zorg en gezondheid (uitgestelde zorg, mentale fitheid, kwaliteit van leven)
 - op een gezonde samenleving ('Health in All Policies') en sociaal economisch
- > Beheer / doorontwikkeling t.b.v. paraatheid; nieuwe indicatoren?
Publieksfunctie.
 - Ziektebelasting maatschappij (verzuimpercentage), kwetsbare groepen, immuniteit

Aanvullende analyses en databronnen

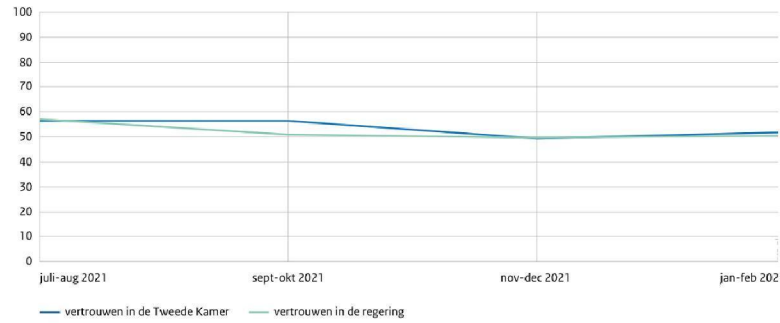
- > Aanvullende analyses:
 - Verklarende (causale) verbanden (Coronabeleid had grootschalige gevolgen op gehele maatschappij = unieke situatie). In huidige situatie zijn andere verklaringen nog meer van belang
 - Kwetsbare doelgroepen (Long-Covid onderzoek, schuldenregistraties etc.)
- > Aanvullende databronnen voor draagvlak maatregelen en bereidheid (naast de RIVM gedragsunit):
 - Flitspeilingen DCO (motivaction): snelle resultaten. Freq. = ad-hoc
 - I&O research panel: representatief voor de Nederlandse bevolking (18+), weging naar achtergrondkenmerken. Freq. = eens per 4 á 8 weken
 - Kantar panel (vertrouwen in de overheid, graadmeter maatregelen, o.a. financiële gevolgen. Mogelijkheid selectie doelgroepen. Freq. = 7 metingen tot begin 2021)

Wat is een goeie indicator?

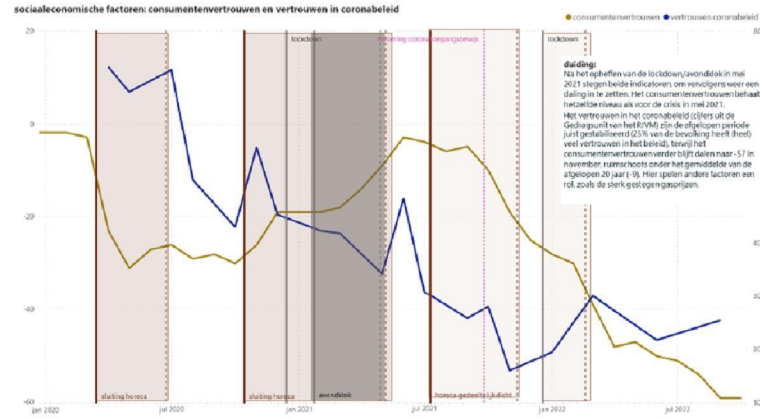
Variabel

Figuur 2.1 Aandeel dat een voldoende geeft voor vertrouwen in de Tweede Kamer en regering, bevolking van 18+, juli 2021-februari 2022 (in procenten)^a

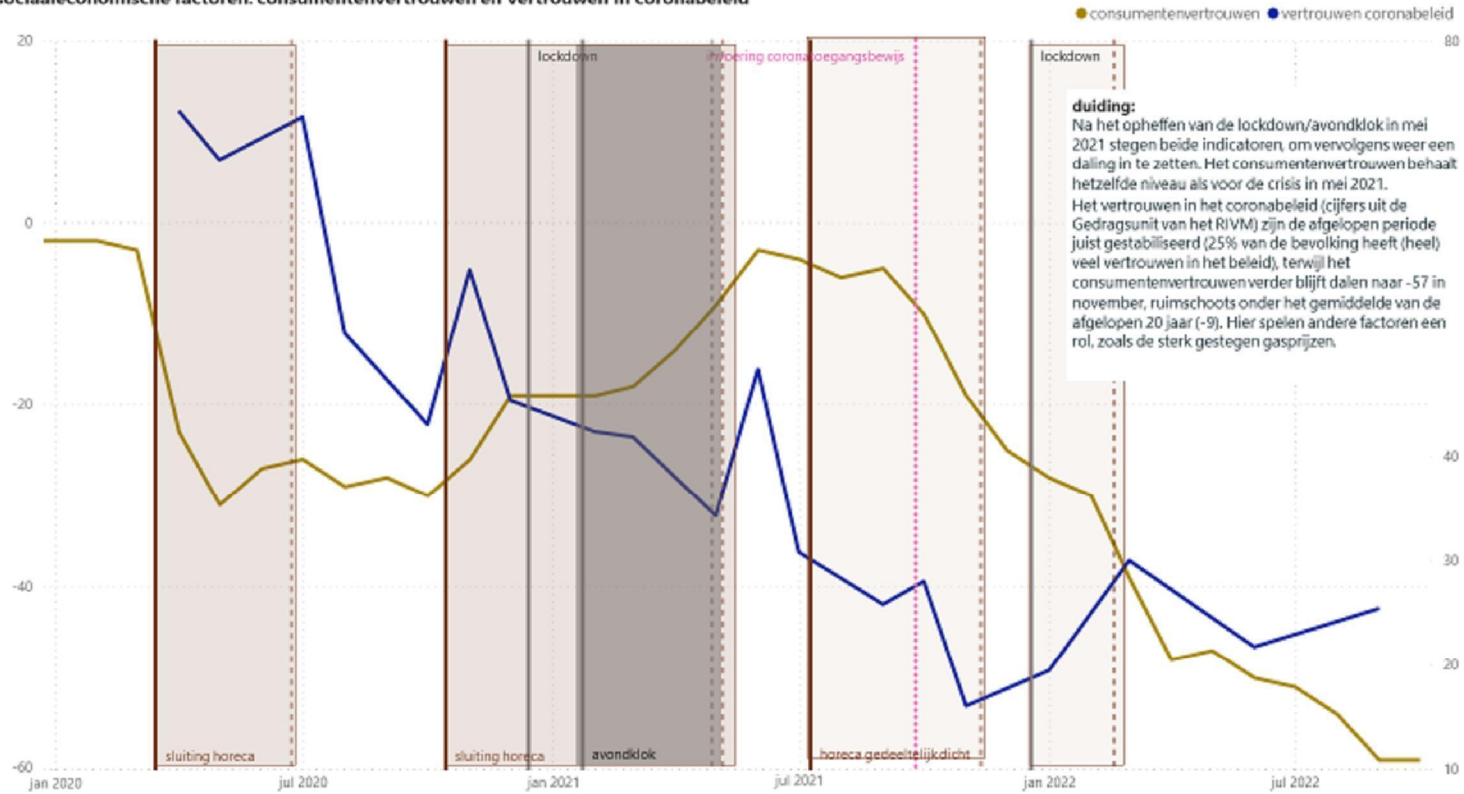
a Weergegeven is het aandeel dat een score 6 tot 10 geeft op de vraag naar vertrouwen in de Tweede Kamer en de regering. Andere antwoordopties waren de score 0-5 en 'geen antwoord'. Die laatste mogelijkheid is in de berekening buiten beschouwing gelaten.

Bron: NIB juli 2021-februari 2022

Bron: Gedragsunit RIVM en CBS consumentenvertrouwen index

sociaaleconomische factoren: consumentenvertrouwen en vertrouwen in coronabeleid

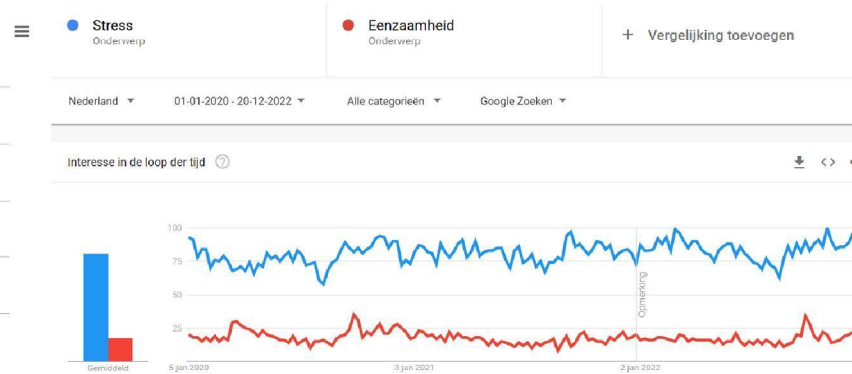
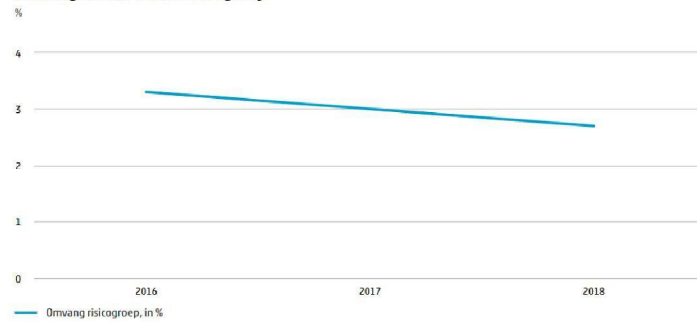
Bron: Gedragsunit RIVM en CBS consumentenvertrouwen index

Wat is een goeie indicator?

Historisch en actueel

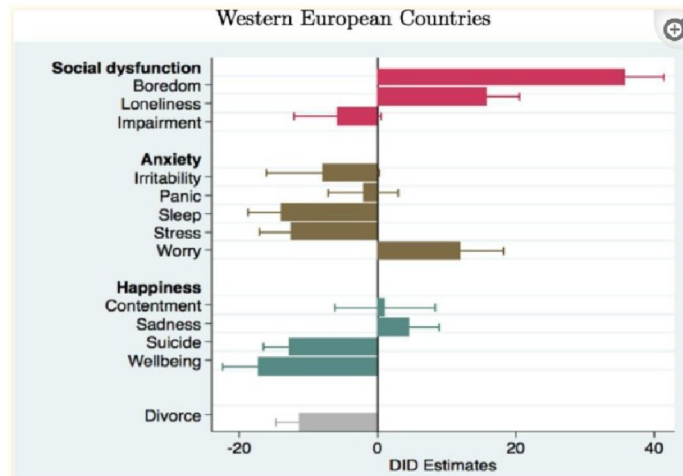
Omvang van de totale risicogroep

Bron: Google trends 2023

- > Brodeur, A., Clark, A. E., Fleche, S., & Powdthavee, N. (2021). COVID-19, lockdowns and well-being: Evidence from Google Trends. *Journal of public economics*, 193, 104346.
- > Hoerger, M., Alonzi, S., Perry, L. M., Voss, H. M., Easwar, S., & Gerhart, J. I. (2020). Impact of the COVID-19 pandemic on mental health: Real-time surveillance using Google Trends. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(6), 567.

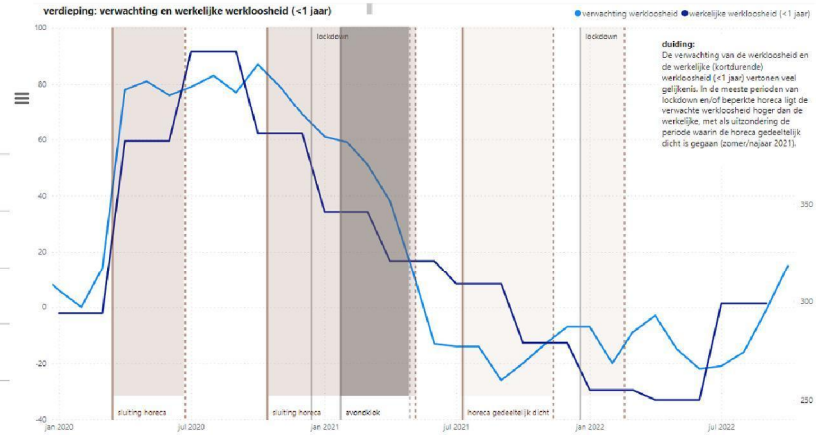
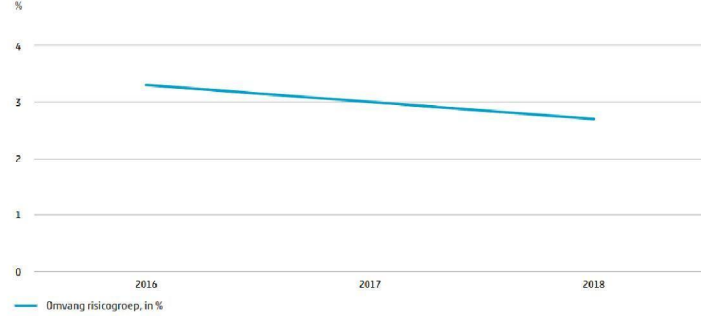

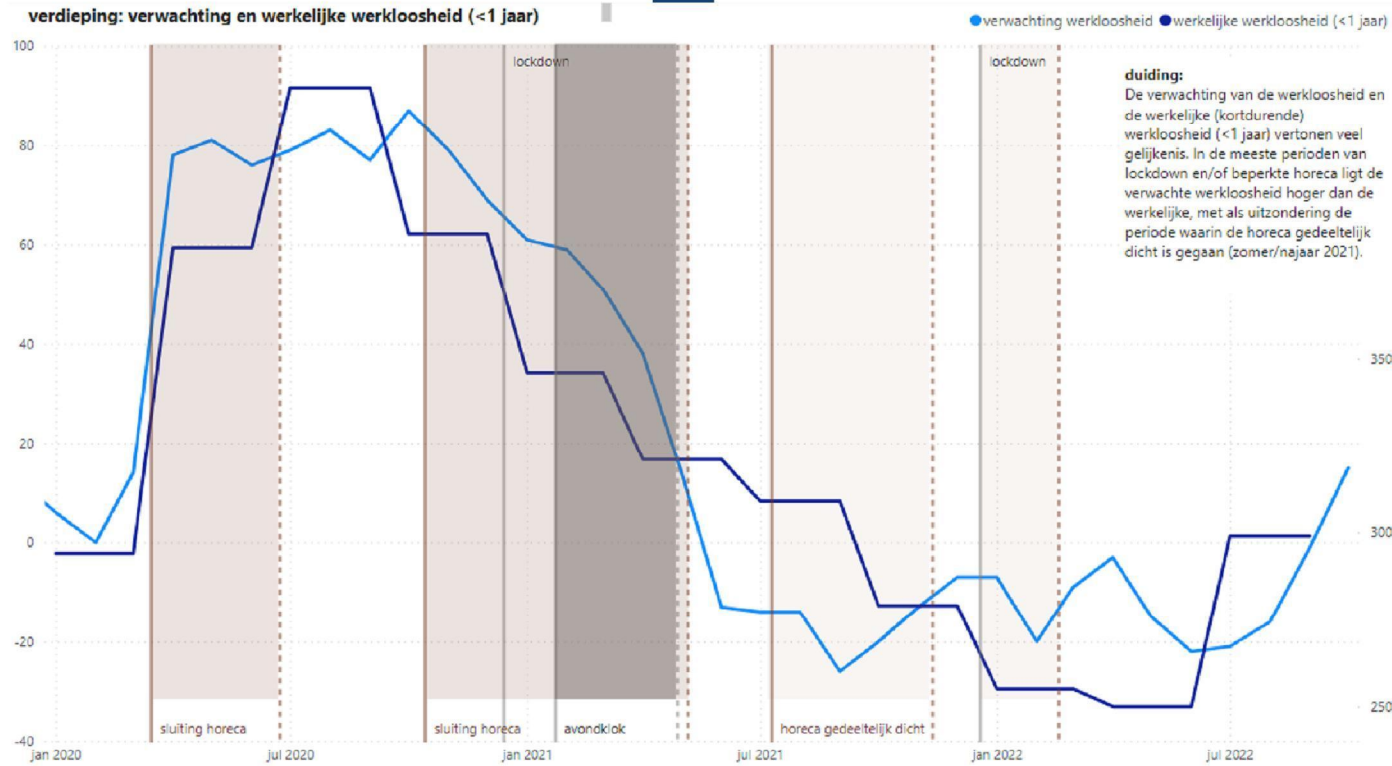

Wat is een goeie indicator?

Frequent

Omvang van de totale risicogroep

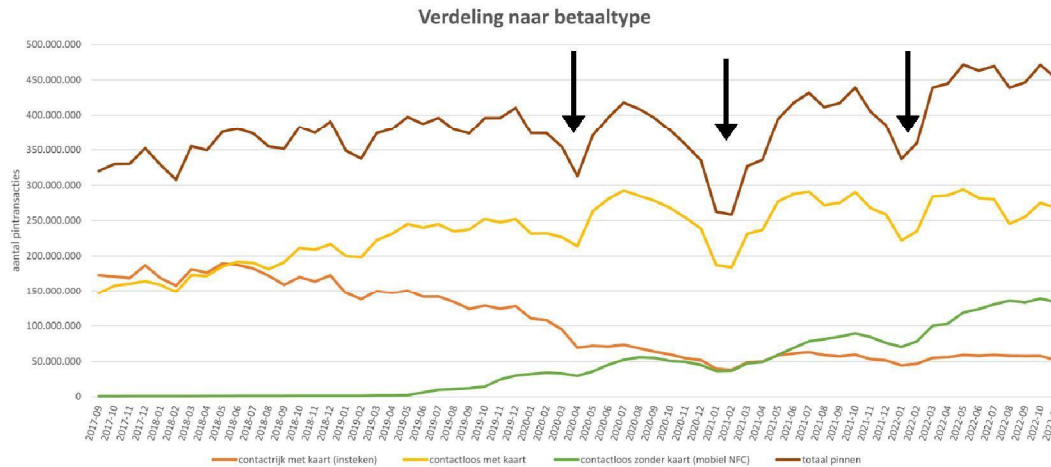

Bron: Gedragsunit RIVM en CBS werkloosheid monitor

Wat is een goeie indicator?

Samenhang beleid

Effecten:

- De effecten van de lockdowns zijn duidelijk terug te zien in het aantal pintransacties (dips).
- Contactloos betalen (mobiel) wordt populairder met de tijd, waar betalen met een pinpas in een apparaat steeds minder wordt gebruikt.

Economische impact: pintransacties

Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/05/betalingstransacties-naar-betaalmethode-aantallen-en-bedragen-per-week>

Wat is een goeie indicator?

Representatief

???

Long COVID onderzoek: jaar 1

Algemene samenvatting

Long COVID onderzoek: jaar 1

Waarom: Meer kennis over lange termijn gevolgen van COVID-19. Persoonlijk overzicht van eigen resultaten. Handvatten om zorg te verbeteren.

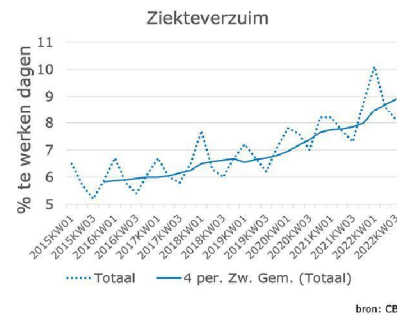
Voor wie: Patiënten met Long COVID (>3 maanden na besmetting nog klachten) geregistreerd bij C-support. Vragenlijst 1 (2022): 6.764 deelnemers.

Hoe: Online vragenlijst onderzoek gestart in februari 2022. Onderdeel van meerjarig onderzoek.

Bron: C-support nazorg Covid-19 en Erasmus MC, LONG-COVID onderzoek 2022

Arbeidsmarkt: toename ziekteverzuim

VRAGEN en DISCUSSIE

- Synergie dashboards virus en MIT? Hoe is dit voor gebruiker?
- Mogelijke samenwerking in verzamelen / beschikbaar stellen indicatoren
- IT Gedeelte; wat komt er bij kijken?
- Onderzoeksagenda lessen covid19?

Laten vervallen van maatregelen is logischer dan laten vervallen van adviezen

motivaaction
insights and strategy

Nederlanders vinden het over het algemeen minder logisch als de huidige maatregelen en adviezen zouden vervallen, al zijn er wel grotere verschillen tussen de individuele maatregelen en adviezen. Zo vinden Nederlanders het relatief vaak logisch als de maatregelen, het dragen van een mond-neusmasker in het openbaar vervoer (42%) en het tonen van een negatief coronabewijs bij een evenement met meer dan 500 gasten (37%), zouden vervallen.

Echter, het laten vervallen van de adviezen vindt men relatief vaker niet logisch. Zo geeft 50% aan het vervallen van het advies om in isolatie te gaan na een positieve test, en 48% het vervallen van het advies om thuis te blijven bij klachten niet logisch te vinden.

Nederlanders die niet bezorgd zijn, geven bij alle maatregelen en adviezen vaker aan het logisch te vinden wanneer deze zouden komen te vervallen.

Jongeren (18 t/m 24 jaar) vinden het vaker logisch als de maatregelen (mond-neusmasker in openbaar vervoer en negatief coronabewijs bij evenement met meer dan 500 gasten) en de adviezen om thuis te blijven bij klachten, om de hygiënemaatregelen te volgen, en om te zorgen voor voldoende frisse lucht zouden vervallen.

Hoe zou jij het vinden als deze maatregel / dit advies helemaal zou vervallen?
(1= helemaal niet logisch, 5= heel logisch)
(Basis - allen, n=1.175)

